

Asia: VN/11255/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

2 § Määritelmät

Kannatamme HE:n mukaisesti savuttomien nikotiinituotteiden sisällyttämistä lakiin. Ehdotamme, että tupakkalakiin lisätään nikotiinituotteen määritelmä, joka kattaa kaikki sekä savulliset että savuttomat nikotiinia sisältävät tuotteet ja niiden käyttämiseen liittyvät apuvälineet (esimerkit 1-4, listaa voisi jatkaa).

Esimerkki 1. nikotiinipussit, jotka ovat nuuskan tavoin käytettäviä tuotteita, jotka eivät sisällä tupakkakasvia, vaan nikotiinia, sidos- ja makuaineita.

Esimerkki 2. sähkösavukkeet, jotka sisältävät nikotiinia, mutta sisältävät myös muita terveydelle haitallisia aineita, ja voivat sisältää hengityselimistöön hengitettäviä päihdyttäviä aineita.

Esimerkki 3. Nico pods – Gummy Bears, tai muut sellaiset nikotiinia sisältävät ”karkit”.

Esimerkki 4. lasten leluina myytävät vape/ sähkötupakkalelut, joita myydään taaperoikäisille.

LIITE1. DAT'23 lausunto nikotiinista (11/23)

DAT Lääkärit tupakkaa ja nikotiinia vastaan asiantuntijaverkosto, työvaliokunta

Miksi nikotiinipusseja ja sähkösavukkeita ei pidä suositella tupakoinnoista vieroittamiseen/
toksikologian em professori Kirsi Vähäkangas 18112023

1. Nikotiinin mielihyvävaikutukselle ja addiktion syntymisen todennäköisyydelle on voitu osoittaa riippuvuus annoksesta, ja kynnyсарvo, joka todennäköisesti vaihtelee yksilöstä toiseen (MacLean ym. 2021, Goldenson ym. 2017, Benowitz ym. 2013). Nikotiinipussit ja sähkösavukkeet (vaping) pitävät yllä nikotiiniriippuvuutta suuren nikotiinipitoisuutensa vuoksi. Itse asiassa niillä ei ole tarkoituksaan parantua nikotiiniriippuvuudesta, vaan päinvastoin saada aikaan vahva addiktio, ja turvata nikotiininkäyttäjien seuraava sukupolvi. Sen sijaan NRT-tuotteet (nikotiinipurukumit, nikotiinilaastarit), joissa on vain pieni määrä nikotiinia, oikein käytettynä eli pienenevin annoksin ja psykologisen tuen avulla, voivat auttaa. Sähkösavukkeita käyttävät pääasiassa nuoret, jotka usein

aloittavat nikotiinin käyttönsä niillä. Tämä pahimmillaan johtaa nuorten siirtymiseen savukkeisiin myöhemmin (Goldenson ym.2017, O'Brien ym. 2021, Rose ym. 2023).

2. Savukkeita polttavien nuorten aikuisten ja aikuisten kohdalla on osoitettu, että sähkösavukkeet eivät auta vieroituksessa, vaan usein johtavat sähkösavukkeiden ja savukkeiden yhtäaikaiseen kuluttamiseen (Selya ym. 2018, Rose ym. 2023).

3. Elokuun 2019 ja helmikuun 2020 välisenä aikana USA:ssa melkein 3000 ihmistä sairastui ja 68 ihmistä kuoli sähkösavukkeiden käytön seurauksena aiheutuneeseen vakavaan keuhkovaurioon (E-cigarette or vaping product use-associated lung injury eli EVALI). Vaikka tetrahydrokannabinoli & vitamiini E asetaatti voitiin yhdistää EVALIin, n. 20%:ssa tapauksista niitä ei voitu osoittaa syylliseksi. Lisäksi vaikka EVALI-tapausten määrä näiden aineiden identifioinnin, ja oletettavasti vähentyneen käytön jälkeen vähenivät, ne eivät loppuneet kokonaan. Lisäksi jo ennen vuotta 2019, jolloin tapausten määrä alkoi nousta, oli vakavia keuhkovaurioita kuvattu. Kansallisen seuranta lopetettiin USA:ssa 2020, mutta tapauksia raportoidaan edelleen (Rebuli ym. 2023). Tavallisten savukkeiden ei ole koskaan raportoitu aiheuttaneen vastaavaa, jopa kuolemaan johtavaa akuuttia keuhkovauriota. Tässä suhteessa sähkösavukkeet ovat siis vaarallisempia kuin tavalliset savukkeet.

4. Kehittyvä elimistö (sikiö, lapset ja nuoret) on erityisen herkkä kaikkien haitallisten kemiallisten aineiden vaikutukselle, mukaan lukien nikotiini (Vähäkangas & Ekblad 2021, Ren ym. 2022). Aivot kehittyvät pitkälle aikuisuuteen ja kehityksen aikana nikotiinille altistuminen voi heikentää muistia, keskittymiskykyä, oppimista ja impulssikontrollia (Yuan ym. 2015). Sikiöaikana nikotiinille altistuminen lisää riskiä nikotiinidaddiktioon (Vähäkangas & Ekblad 2021). Sähkösavukkeiden käyttöön liittyy nuorilla myös muiden huumeiden käyttöä (Hernandez-Perez ym. 2023).

5. Koska sähkösavukkeet ja nikotiinipussit ovat uusia tuotteita, kaikkia haittavaikutuksia ei vielä tunneta. Molemmista tuoteryhmistä on kuitenkin jo runsaasti tietoa niiden sisältämistä lukuisista haitta-aineista nikotiinin lisäksi (sähkösavukkeet: Cheng 2014, Eshraghian & Al-Delaimy 2021, Nikotiinipussit: Mallock-Ohnesorg ym. 2023). Sähkösavukkeet ei todellakaan ole terveystuote, vaan EVALIn lisäksi lukuisista muistakin haittavaikutuksista esim. keuhkoihin ja sydän-verisuonisysteemiin, on jo runsaasti tieteellistä näyttöä (Hamberger & Halpern-Felsher 2020; Rose ym. 2023). Sähkösavukkeissa ja nikotiinipusseissa on samoja syöpää aiheuttavia aineita kuin savukkeissa (Andrikopoulos ym. 2019, Mallock-Ohnesorg ym. 2023) ja sähkösavukeneste aiheuttaa syöpää hiirillä (Tang ym. 2019). Nikotiinin haittavaikutuksista suun terveyteen kertyy myös koko ajan lisää tietoa (Andrikopoulos ym. 2019).

6. Passiivisen sähkö tupakoinnin mahdollisista haitoista ei ole vielä tietoa, mutta sähkösavuke-aerosolin sisältämät monet haitta-aineet herättävät huolta tässä suhteessa (Eshraghian & Al-Delaimy 2021).

Viitteet

Andrikopoulos GI, Farsalinos K, Poulas K. Electronic Nicotine Delivery Systems (ENDS) and Their Relevance in Oral Health Toxics 2019, 7, 61.

Benowitz NL, Henningfield JE. Reducing the nicotine content to make cigarettes less addictive. Tob Control 2013; 22: i14–i17.

Cheng T. Chemical evaluation of electronic cigarettes. *Tob Control* 2014, 23: ii11–ii17.

Eshraghian EA, Al-Delaimy WK. A review of constituents identified in e-cigarette liquids and aerosols. *Tob. Prev. Cessation* 2021;7(February):10

Goldenson NI, Leventhal AM, Stone MD, McConnell RS, Barrington-Trimis JL. Associations of E-Cigarette Nicotine Concentration and Subsequent Cigarette Smoking and Vaping Levels in Adolescents. *JAMA Pediatr.* 2017, 171: 1192–1199.

Hamberger ES, Halpern-Felsher B. Vaping in adolescents: epidemiology and respiratory harm. *Curr Opin Pediatr.* 2020, 32: 378–383.

Hernández-Pérez A, García-Gómez L, Robles-Hernández R, Thirión-Romero I, Osio-Echánove J, Rodríguez-Llamazares S, Baler R, Pérez-Padilla R. Addiction to Tobacco Smoking and Vaping. *Rev Invest Clin.* 2023, 75: 158-168.

MacLean RR, DeVito EE, Eid T, Parida S, Gueorguieva R, Sofuoglu M. Threshold dose for intravenous nicotine self-administration in young adult non-dependent smokers *Psychopharmacology (Berl).* 2021; 238: 2083-2090.

Mallock-Ohnesorg N, Rinaldi S, Malke S, Dreijack N, Pieper E, Laux P, Schulz T, Zimmermann R, Luch A. Oral nicotine pouches with an aftertaste? Part 1: screening and initial toxicological assessment of flavorings and other ingredients. *Arch Toxicol.* 2023, 97:2357-2369.

O'Brien D, Long J, Quigley J, Lee C, McCarthy A, Kavanagh P. Association between electronic cigarette use and tobacco cigarette smoking initiation in adolescents: a systematic review and meta-analysis. *BMC Public Health* 2021, 21: 954.

Rebuli ME ym. The E-cigarette or Vaping Product Use–Associated Lung Injury Epidemic: Pathogenesis, Management, and Future Directions. An Official American Thoracic Society Workshop Report *Ann Am Thorac Soc.* 2023, 20: 1–17.

Ren M, Lotfipour S, Leslie F. Unique Effects of Nicotine Across the Lifespan *Pharmacol Biochem Behav.* 2022, 214: 173343.

Rose JJ, Krishnan-Sarin S, Exil VJ, Hamburg NM, Fetterman JL, Ichinose F, Perez-Pinzon MA, Rezk-Hanna M, Williamson E. Cardiopulmonary Impact of Electronic Cigarettes and Vaping Products: A Scientific Statement From the American Heart Association *Circulation.* 2023, 148: 703-728.

Selya AS, Dierker L, Rose JS, Hedeker D, Mermelstein RJ. The Role of Nicotine Dependence in E-Cigarettes' Potential for Smoking Reduction *Nicotine & Tobacco Research* 2018, 20: 1272–1277.

Tang M, Wu X, Lee H, Xia Y, Deng F, Moreira AL, Chen L, Huang WC, Lepor H. Electronic-cigarette smoke induces lung adenocarcinoma and bladder urothelial hyperplasia in mice. *PNAS* 2019, 116: 21727–21731.

Vähäkangas K, Ekblad M. Nikotiinin vaikutus sikiön kasvuun ja kehitykseen. *SLL* 2021, 76: 2793 – 2799.

Yuan M, Cross SJ, Loughlin SE, & Leslie FM. Nicotine and the adolescent brain. *J Physiol* 2015, 593: 3397–3412.

6 § Valviran tehtävät

Ei kommentoitavaa.

22 § Eräiden muiden tuotteiden valmistajan ja maahantuojaan yleiset velvollisuudet

-

25 a § Savuttomia nikotiinituotteita koskevat vaatimukset

Mentolia tai muita nuoria houkuttelevia makuaineita ei tule sallia missään nikotiinia sisältävissä tuotteissa

DAT:n kiinnitti huomiota erityisesti ns. sallittuihin makuaineisiin, joiden suhteen tulisi noudattaa samaa makuainekieltoa, joka koskee savukkeita (mentolin makuisia savukkeita). Kysymys ei ole vain tuotteen mausta ja siitä, että makuaineiden tavoite on nuorison houkuttelevuus.

Tupakkatutkimuksissa on todettu mentolin itsessään lisäävän nikotiinin pitoisuutta ja vahvistavan nikotiinin vaikutuksia, sekä lisäävän riippuvuutta varsinkin nuorilla ja naisilla. Sähkösavukkeiden makuaineet ovat myös toksisia maksasoluille.

Edellä mainituin perustein mentolia ei tule sallia makuaineena missään nikotiinia sisältävissä tuotteissa. Maksimi kokonaisnikotiinimäärä (mg) tulee olla määritettynä ja kirjattuna samoin nikotiini määrä (mg/g) per pussi.

29 a § Ilmoitukset savuttomista nikotiinituotteista

-

29 b § Myyntimäärät savuttomista nikotiinituotteista

-

30 § Eräitä muita tuotteita koskevien tietojen toimittamisen tapa, malli ja ajankohta

-

31 § Vähittäismyyntipakkauksia koskeva yleissäännös

Kuten esitetty, ja plain packaging. Lisäksi nikotiinimäärä pitää olla näkyvissä (mg) sekä nikotiinin pitoisuus (mg/g) olla näkyvissä.

39 a § Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksen merkinnät

-

39 b § Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu

Nikotiini annos (mg) sekä nikotiinin vahvuus (mg/g) oltava näkyvissä, plain packaging. Kuten Suomen Syöpäyhdistys ry on esittänyt.

39 c § Savuttoman nikotiinituotteen ulkoasu

Nikotiini annos (mg) sekä nikotiinin vahvuus (mg/g) oltava näkyvissä, plain packaging. Kuten Suomen Syöpäyhdistys ry on esittänyt.

40 § Varoitusmerkintöjä koskeva poikkeus ulkomaanliikenteessä

-

44 § Vähittäismyynnin luvanvaraisuus

Lääkärit tupakkaa ja nikotiinia vastaan – asiantuntijaverkosto (DAT) on jo aikaisemmassa lausunnossaan esittänyt, että kaikkien tupakka- ja nikotiinituotteiden myynnin alaikäraja tulisi välittömästi nostaa 20 vuoteen, koska nikotiini muovaa nuorten kehittyviä aivoja ja altistaa riippuvuuksien (myös muiden kuin nikotiiniriippuvuuden) syntymiselle. Nikotiinikorvaustuotteiden myynti tulisi sallia vain apteekissa reseptillä ja niiden käyttöön pitäisi aina liittää neuvonta ja tuki, koska ilman ohjausta ne eivät ole tehokkaita tupakoinnin vieroituksessa, ja jopa ylläpitävät nikotiiniriippuvuutta.

48 § Ilmoitus nikotiinesteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyynnistä

Nikotiinituotteiden myynnin alaikäraja tulisi välittömästi nostaa 20 vuoteen

Lääkärit tupakkaa ja nikotiinia vastaan – asiantuntijaverkosto (DAT) on jo aikaisemmassa lausunnossaan esittänyt, että kaikkien tupakka- ja nikotiinituotteiden myynnin alaikäraja tulisi välittömästi nostaa 20 vuoteen, koska nikotiini muovaa nuorten kehittyviä aivoja ja altistaa riippuvuuksien (myös muiden kuin nikotiiniriippuvuuden) syntymiselle. Nikotiinikorvaustuotteiden myynti tulisi sallia vain apteekissa reseptillä ja niiden käyttöön pitäisi aina liittää neuvonta ja tuki, koska ilman ohjausta ne eivät ole tehokkaita tupakoinnin vieroituksessa, ja jopa ylläpitävät nikotiiniriippuvuutta.

50 § Tukkumyynnin ilmoituksenvaraisuus

-

52 a § Tupakkatuotteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden maustamiseen tarkoitettujen tuotteiden myyntikielto

kuten Suomen syöpäyhdistys ry esittää.

DAT ehdottaa, että tupakkalakiin lisätään nikotiinituotteen määritelmä, joka kattaa kaikki sekä savulliset että savuttomat nikotiinia sisältävät tuotteet ja niiden käyttämiseen liittyvät apuvälineet (esimerkit 1-4, listaa voisi jatkaa).

Esimerkki 1. nikotiinipussit, jotka ovat nuuskan tavoin käytettäviä tuotteita, jotka eivät sisällä tupakkakasvia, vaan nikotiinia, sidos- ja makuaineita.

Esimerkki 2. sähkösavukkeet, jotka sisältävät nikotiinia, mutta sisältävät myös muita terveydelle haitallisia aineita, ja voivat sisältää hengityselimistöön hengitettäviä päihdyttäviä aineita.

Esimerkki 3. Nico pods – Gummy Bears, tai muut sellaiset nikotiinia sisältävät ”karkit”.

Esimerkki 4. lasten leluina myytävät vape/ sähkötupakkalelut, joita myydään taaperoikäisille.

53 § Kielto myydä alaikäiselle

Kuten Suomen Syöpäyhdistys ry esittää.

Nikotiinituotteiden myynnin alaikäraja tulisi välittömästi nostaa 20 vuoteen

Lääkärit tupakkaa ja nikotiinia vastaan – asiantuntijaverkosto (DAT) on jo aikaisemmassa lausunnossaan esittänyt, että kaikkien tupakka- ja nikotiinituotteiden myynnin alaikäraja tulisi välittömästi nostaa 20 vuoteen, koska nikotiini muovaa nuorten kehittyviä aivoja ja altistaa riippuvuuksien (myös muiden kuin nikotiiniriippuvuuden) syntymiselle. Suomessa nikotiinia sisältävien tuotteiden markkinointiin ja hallussapitoon tulisi myös kohdistaa lainsäädännöllistä huomiota, mm. oppilaitosten oikeuksiin puuttua niiden käyttöön alaikäisillä ja julkisissa tiloissa. Nikotiinikorvaustuotteiden myynti tulisi sallia vain apteekissa reseptillä ja niiden käyttöön pitäisi aina liittää neuvonta ja tuki, koska ilman ohjausta ne eivät ole tehokkaita tupakoinnin vieroituksessa, ja jopa ylläpitävät nikotiiniriippuvuutta.

58 § Etämyynnin kielto

Lääkärit tupakkaa ja nikotiinia vastaan – asiantuntijaverkosto (DAT) on jo aikaisemmassa lausunnossaan esittänyt, että kaikkien tupakka- ja nikotiinituotteiden myynnin alaikäraja tulisi välittömästi nostaa 20 vuoteen, koska nikotiini muovaa nuorten kehittyviä aivoja ja altistaa riippuvuuksien (myös muiden kuin nikotiiniriippuvuuden) syntymiselle. Nikotiinikorvaustuotteiden myynti tulisi sallia vain apteekissa reseptillä ja niiden käyttöön pitäisi aina liittää neuvonta ja tuki, koska ilman ohjausta ne eivät ole tehokkaita tupakoinnin vieroituksessa, ja jopa ylläpitävät nikotiiniriippuvuutta.

59 § Tullihuutokaupalla myynnin kielto

-

60 § Tukku myynnin rajoitukset

-

62 § Alaikäisiä koskeva maahantuontikielto

Kuten Suomen Syöpäyhdistys ry esittää. Täysikielto olisi selkein.

63 § Eräiden savuttomien tupakkatuotteiden maahantuontikielto

Kuten Suomen Syöpäyhdistys ry esittää.

65 § Kielto tuoda maahan etäviestimen välityksellä hankittuja tuotteita

-

66 § Matkustajatuonnin aikarajat

Kuten Suomen Syöpäyhdistys ry esittää.

67 § Matkustajatuonnin määrälliset rajat

Kuten Suomen Syöpäyhdistys ry esittää.

74 § Yleiset tupakointikiellot

Kuten Suomen Syöpäyhdistys esittää. On syytä huomoida, että moniin savuttomiin nikotiinituotteisiin jää nikotiinia vielä niiden käytön jälkeen. Ne ovat roskana jätettynä terveysuhka pienille lapsille ja eläimille, ja saastuttavat ympäristöä merkittävästi. Kemikaali- ja ympäristölain säädännön tulee huomioida, mikäli nikotiinituotteiden käyttö sallitaan. Suomessa nikotiinia sisältävien tuotteiden markkinointiin ja hallussapitoon tulisi myös kohdistaa lainsäädännöllistä huomiota, mm. oppilaitosten oikeuksiin puuttua niiden käyttöön alaikäisillä ja julkisissa tiloissa.

80 § Tupakointikieltoa koskevat opasteet

Suomessa nikotiinia sisältävien tuotteiden markkinointiin ja hallussapitoon tulisi myös kohdistaa lainsäädännöllistä huomiota, mm. oppilaitosten oikeuksiin puuttua niiden käyttöön alaikäisillä ja julkisissa tiloissa.

81 § Tupakointikieltojen toimeenpano

Suomessa nikotiinia sisältävien tuotteiden markkinointiin ja hallussapitoon tulisi myös kohdistaa lainsäädännöllistä huomiota, mm. oppilaitosten oikeuksiin puuttua niiden käyttöön alaikäisillä ja julkisissa tiloissa.

90 § Hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä perittävät maksut

-

91 § Tupakkalain valvontamaksut

-

94 § Tuotevalvontaa koskevien tietojen tallentaminen ja julkaiseminen

-

97 § Vähittäismyyntiluvan peruuttaminen

-

100 § Myyntikielto

Nikotiinituotteiden myynnin alaikäraja tulisi välittömästi nostaa 20 vuoteen

Lääkärit tupakkaa ja nikotiinia vastaan – asiantuntijaverkosto (DAT) on jo aikaisemmassa lausunnossaan esittänyt, että kaikkien tupakka- ja nikotiinituotteiden myynnin alaikäraja tulisi

välittömästi nostaa 20 vuoteen, koska nikotiini muovaa nuorten kehittyviä aivoja ja altistaa riippuvuuksien (myös muiden kuin nikotiiniriippuvuuden) syntymiselle. Nikotiinikorvaustuotteiden myynti tulisi sallia vain apteekissa reseptillä ja niiden käyttöön pitäisi aina liittää neuvonta ja tuki, koska ilman ohjausta ne eivät ole tehokkaita tupakoinnin vieroituksessa, ja jopa ylläpitävät nikotiiniriippuvuutta.

Suomessa nikotiinia sisältävien tuotteiden markkinointiin ja hallussapitoon tulisi myös kohdistaa lainsäädännöllistä huomiota, mm. oppilaitosten oikeuksiin puuttua niiden käyttöön alaikäisillä ja julkisissa tiloissa.

109 § Tupakan myyntirikos

Tupakan markkinointirikkomus (TupakkaL 110 §) ja tupakan markkinointirikos (TupakkaL 111 §) ovat kovin lievästi sanktioituja.

Tällä hetkellä voimassa olevan lain mukaan markkinointirikkomuksesta voidaan tuomita vain sakkorangaistus ja markkinointirikoksesta sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta. Nyt ollaan liian kaukana rikoslain 21 luvun sääntelystä [Suomen rikoslain 21 luku: Henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista].

DAT esittää, että ankarampaa rangaistusasteikkoa lain vastaisesta markkinoinnista olisi syytä harkita, mikä tulisi kirjata tämänkin lakiesityksen yhteydessä käsiteltäessä rajoituksia myynninedistämisestä ja markkinoinnista.

DAT esittää, että tupakkalain alaisten nikotiinia sisältävien tuotteiden ikäraja nostetaan väkevien alkoholijuomien mukaisesti 20 vuoteen.

DAT esittää, että julkisen rajoituksen tai muun kuntien jakaman rahoitusavustusten myöntämisen kriteerinä on nuoriso- ja liikuntatyön sitoutuminen tupakka – ja muiden nikotiinia sisältävien tuotteiden käytön ehkäisyyn.

DAT esittää, että nikotiini – ja tupakkatuotteiden käytön ehkäisystä osana liikunta- ja urheiluseurojen toimintaa sekä nuorisotyötä tulee kirjata uuteen tupakkalakiin, vaikka rahalliset jakoperusteet kirjattaisiinkin liikunta – ja nuorisolakiin.

113 § Tupakointirikkomus

Tupakan markkinointirikkomus (TupakkaL 110 §) ja tupakan markkinointirikos (TupakkaL 111 §) ovat kovin lievästi sanktioituja.

Tällä hetkellä voimassa olevan lain mukaan markkinointirikkomuksesta voidaan tuomita vain sakkorangaistus ja markkinointirikoksesta sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta. Nyt ollaan liian kaukana rikoslain 21 luvun sääntelystä [Suomen rikoslain 21 luku: Henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista].

DAT esittää, että ankarampaa rangaistusasteikkoa lain vastaisesta markkinoinnista olisi syytä harkita, mikä tulisi kirjata tämänkin lakiesityksen yhteydessä käsiteltäessä rajoituksia myyinnedistämisestä ja markkinoinnista.

117 § Myyntipäällykset

-

118 § Hallussapitokielto

Suomessa nikotiinia sisältävien tuotteiden markkinointiin ja hallussapitoon tulisi myös kohdistaa lainsäädännöllistä huomiota, mm. oppilaitosten oikeuksiin puuttua niiden käyttöön alaikäisillä ja julkisissa tiloissa.

119 § Hävittäminen

-

Voimaantulo

-

Muuta kommentoitavaa?

Lääkärit tupakkaa ja nikotiinia vastaan -asiantuntijaverkosto (DAT)

DAT '23 KOMMENTIT Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/11255/2023

DAT-verkoston yleislausuma HE tupakkalain muuttamisesta 11/23

Parhaillaan sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoja hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi tupakkalain muuttamisesta. Kannatamme esitystä nikotiinipussien ja muiden savuttomien nikotiinituotteiden sisällyttämistä uuteen tupakkalakiin. Nuuskat, nikotiinipussit, sähkösavukkeet ja muut vastaavat tuotteet on syytä sisällyttää uuteen tupakkalakiin. [Vähäkangas & Juusela 2023; DAT lausunto Nikotiini- ja tupakkariippuvuuden Käypä Hoito suositukseen, päivityskierros 20.11.23]

1. Tupakkalakiin tulisi sisällyttää kaikki nikotiinia sisältävät ja niiden käyttöä edistävät tuotteet

Kannatamme HE:n mukaisesti savuttomien nikotiinituotteiden sisällyttämistä lakiin. Ehdotamme, että tupakkalakiin lisätään nikotiinituotteen määritelmä, joka kattaa kaikki sekä savulliset että savuttomat nikotiinia sisältävät tuotteet ja niiden käyttämiseen liittyvät apuvälineet (esimerkit 1-4, listaa voisi jatkaa).

Esimerkki 1. nikotiinipussit, jotka ovat nuuskan tavoin käytettäviä tuotteita, jotka eivät sisällä tupakkakasvia, vaan nikotiinia, sidos- ja makuaineita.

Esimerkki 2. sähkösavukkeet, jotka sisältävät nikotiinia, mutta sisältävät myös muita terveydelle haitallisia aineita, ja voivat sisältää hengityselimistöön hengitettäviä päihdyttäviä aineita.

Esimerkki 3. Nico pods – Gummy Bears, tai muut sellaiset nikotiinia sisältävät ”karkit”.

Esimerkki 4. lasten leluina myytävät vape/ sähkötupakkalelut, joita myydään taaperoikäisille.

2. Mentolia tai muita nuoria houkuttelevia makuaineita ei tule sallia missään nikotiinia sisältävissä tuotteissa

DAT:n kiinnitti huomiota erityisesti ns. sallittuihin makuaineisiin, joiden suhteen tulisi noudattaa samaa makuainekieltä, joka koskee mentolin makuisia savukkeita. Kysymys ei ole vain tuotteen mausta ja siitä, että makuaineiden tavoite on nuorison houkuttelevuus. Tupakkatutkimuksissa on todettu mentolin itsessään lisäävän nikotiinin pitoisuutta ja vahvistavan nikotiinin vaikutuksia, sekä lisäävän riippuvuutta varsinkin nuorilla ja naisilla. Sähkösavukkeiden makuaineet ovat myös toksisia maksasoluille.

Edellä mainituin perustein mentolia ei tule sallia makuaineena missään nikotiinia sisältävissä tuotteissa.

3. Nikotiinikorvaushoidon käyttöön, toteutukseen ja valvontaan nikotiini – ja tupakkariippuvuuden hoidossa on kiinnitettävä erityistä huomiota

Nikotiinikorvaushoidosta annetaan päivitettävänä olevassa Käypähoito suosituksessa [Duodecim 11/23] liian optimistinen kuva. Tupakan vieroitushoitona (NRT) käytettyjen nikotiinituotteiden väärinkäyttö on Suomessakin tunnistettu asia, jonka vuoksi niiden myyntitapaa vähittäiskaupoissa on rajoitettu [Tupakkalaki 2016]. Merkittävä ero muihin laillisesti ja laittomasti myynnissä oleviin nikotiinia sisältäviin tuotteisiin on, että NRT-tuotteissa nikotiinin pitoisuus on merkittävästi matalampi kuin on sähkötupakassa, vaping-tuotteissa, nuuskassa, nikotiinipusseissa ja nikotiinesteissä.

Koska sähkötupakan ja nikotiinia sisältävien muiden tuotteiden nikotiinipitoisuudet ovat moninkertaiset verrattuna NRT – tuotteisiin, tupakoitsijoille ja väestöviestinnässä pitää antaa tiedoksi, että mikä tahansa nikotiinia sisältävä tuote ei voi olla ns. NRT-tuote. Päättäjien ja väestön tulee ymmärtää, että vaikka nikotiinia sisältäviä NRT ja muita nikotiinituotteita on saatavilla, ne eivät ole terveystuotteita eivätkä edistä terveyttä. Ei ole olemassa tutkimuksia, jossa NRT-tuotteen sijaan sähkötupakkaa tai muita korkean pitoisuuden nikotiinia sisältäviä tuotteita olisi käytetty tupakasta vieroituksessa onnistuneesti, niin että myös pitkäaikaisseurannan perusteella voitaisiin todeta, että kaikista nikotiinia sisältävistä tuotteista on päästy eroon. Sähkösavukkeet voivat vapauttaa huomattavasti enemmän nikotiinia kuin tavalliset savukkeet. Ne vapauttavat huomattavasti enemmän myös nanopartikkeleita kuin savukkeet, jotka ovat toksisia keuhkoille ja muulle elimistölle. Kukaan ei vielä tiedä sähkösavukkeiden myrkyllisyyden koko kuvaa [Voos N, Goniewicz ML, Eissenberg T 2019; Eshraghian & Al-Delaimy 2021].

Ilman olemassa olevia lääkelain säädöksiä NRT-tuotteidenpäivittäisistä käyttömääristä ei ole tutkimustietoa yksilötasolla. Tästä syystä NRT-tuotteiden pitäisi kuulua lääkelain piiriin, jolloin lääkkeisiin liittyvä valvonta ja hoidon vastuu toteutuisi nikotiinikorvaushoidossa kuten muissakin riippuvuussairauksien hoidossa.

Mainittakoon, että moniin savuttomiin nikotiinituotteisiin jää nikotiinia vielä niiden käytön jälkeen. Ne ovat roskana jätettynä terveysuhka pienille lapsille ja eläimille, ja saastuttavat ympäristöä merkittävästi. Kemikaali- ja ympäristölain säädännön tulee huomioida, mikäli nikotiinituotteiden käyttö sallitaan.

4. Nikotiinituotteiden myynnin alaikäraja tulisi välittömästi nostaa 20 vuoteen

Lääkärit tupakkaa ja nikotiinia vastaan – asiantuntijaverkosto (DAT) on jo aikaisemmassa lausunnossaan esittänyt, että kaikkien tupakka- ja nikotiinituotteiden myynnin alaikäraja tulisi välittömästi nostaa 20 vuoteen, koska nikotiini muovaa nuorten kehittyviä aivoja ja altistaa riippuvuuksien (myös muiden kuin nikotiiniriippuvuuden) syntymiselle. Nikotiinikorvaustuotteiden myynti tulisi sallia vain apteekissa reseptillä ja niiden käyttöön pitäisi aina liittää neuvonta ja tuki, koska ilman ohjausta ne eivät ole tehokkaita tupakoinnin vieroituksessa, ja jopa ylläpitävät nikotiiniriippuvuutta.

5. Väärään tietoon ja nikotiinituotteiden virheelliseen markkinointiin tulee puuttua

Monet perinteiden tupakkayritykset ovat viime vuosina ilmoittaneet siirtyvänsä liiketoiminnassaan ”terveellisempiin savuttomiin nikotiinituotteisiin”. Ei ole olemassa tieteellisiä tutkimuksia, joissa olisi osoitettu nikotiinituotteiden haittattomiksi ihmisille. Varsinkin kehittyvässä elimistössä (sikiöt, lapset, nuoret) nikotiini valmistemuodosta riippumatta on osoittautunut vaaralliseksi. Väärään tietoon ja nikotiinituotteiden virheelliseen markkinointiin viranomaisten tulee Suomessa puuttua aktiivisimmin, ja Suomen lainsäädännön tulisi turvata ihmisten terveys tunnetuilta vaaratekijöiltä. Useassa USA:n osavaltiossa on viime vuosina puututtu nikotiinia sisältävien tuotteiden myyntiin ja markkinointiin. Esimerkiksi nikotiinia sisältävien tuotteiden alin myynti-ikä on nostettu 21 ikävuoteen. Käytännössä katukuvasta ja kampuksilta sähkötupakat ovat lähes kadonneet.

Toisin sanoen Suomessa nikotiinia sisältävien tuotteiden markkinointiin ja hallussapitoon tulisi myös kohdistaa lainsäädännöllistä huomiota, mm. oppilaitosten oikeuksiin puuttua niiden käyttöön alaikäisillä ja julkisissa tiloissa.

6. Nikotiinipussit aiheuttavat enemmän sote-kustannuksia kuin tuovat verotuloja

Hallitusohjelman mukaisesti esitykseen kirjattu tavoite ”nikotiinipussien säilyminen houkuttelevana” on järjetön, sekä kansanterveyden että kansantalouden kannalta. Vuosittaiset yhteiskunnalliset terveysmenot tupakasta johtuen ovat noin 1,3 miljardia euroa (THL 2020), ja välittömät terveydenhuollon kustannukset 340 miljoonaan euroa. Haittaverokertymänä saatava tupakkaveron suuruus oli 1,1 miljardia vuonna 2022.

Nikotiinia käyttävien määrän lisääntyessä niiden käyttöön liittyvä lisääntynyt sairastuminen pitkäaikais – ja riippuvuussairauksiin myös lisääntyy. Nikotiinituotteiden haittavaikutusten koko

kirjoa ei vielä tunneta, varsinkaan pitkäaikaisvaikutusten osalta. Kirjallisuudessa kiinnitetään huomiota mm. mahdolliseen lisääntyneeseen syöpäriskiin.

Estämällä lasten ja nuorten altistumista terveydelle haitallisen nikotiinin käytölle, ja vähentämällä uusien nikotiinia käyttävien henkilöiden määrää, Suomi voi päästä Savuton (ja nikotiiniton) Suomi 2030 -tavoitteeseen. Tupakoinnin osalta Suomi on pystynyt vähentämään merkittävästi ja tavoitteen mukaisesti päivittäin tupakoivien yli 20 –vuotiaiden määrän noin 11 prosenttiin (THL 2022). Kuitenkin samaan aikaan yhä nuoremmat henkilöt aloittavat nikotiinia sisältävien muiden tuotteiden käytön. Ammattakoulussa opiskelevista pojista tupakoi päivittäin 17 % ja nuuskaa käytti 17% (THL 2023).

Nykytietämyksen valossa nikotiini on mukana lähes kaikissa tupakan terveydelle haitalliseksi todetuissa vaikutuksissa, ja vastaa lähes yksin tupakan sikiöhaitoista. DAT:n yksiselitteinen kanta valtion budjetin ja väestön terveyden kannalta on kieltää kaikkien tupakka- ja nikotiinituotteiden myynti. Suomi voisi panostaa kehitysrahaa sellaisiin tekoihin, joilla tutkimusten mukaan ihmisten toimintakyky pysyy yllä tai kohenee.

Liitteet

DAT Lääkärit tupakkaa vastaan asiantuntijaverkosto – kommentit HE Tupakkalain uudistamiseksi 7.6.2021. Tupakkalain muutos, Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/572/2020.

DAT Lausunto '23 nikotiinista. Miksi nikotiinipusseja ja sähkösavukkeita ei pidä suositella tupakoinnoista vieroittamiseen. Kirsi Vähäkangas ja DAT työvaliokunta (11/2023).

Viitteet

Byhamre ML, Araghi M, Alfredsson L, Bellocco R, Engström G, Eriksson M, Galanti MR, Jansson JH, Lager A, Lundberg M, Östergren PO, Pedersen NL, Trolle Lagerros Y, Ye W, Wennberg P, Magnusson C. Swedish snus use is associated with mortality: a pooled analysis of eight prospective studies. *Int J Epidemiol.* 2021, 49: 2041-2050.

Cummings KM, Brown A, O'Connor R. The cigarette controversy. *Cancer Epidemiol Biomarkers Prev.* 2007, 16: 1070-1076.

Dai JB, Wang ZX, Qiao ZD. The hazardous effects of tobacco smoking on male fertility.

DAT'23 lausunto hallituksen esitykseen Tupakkalain muuttamiseksi (11/23). Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/11255/2023.

DAT Lääkärit tupakkaa vastaan asiantuntijaverkosto – kommentit Tupakka – ja nikotiiniriippuvuuden hoito ja ehkäisy Duodecim Käypä Hoito –suositukseen 20.11.2023

Asian J Androl. 2015, 17: 954-960.

Do E and Maes H. Genes, the Environment, and Cigarettes. Ann Med. 2016 August ; 48(5): 337–351. doi:10.1080/07853890.2016.1177196.

Elias J, Hendlin YH, Ling PM. Public versus internal conceptions of addiction: An analysis of internal Philip Morris documents. PLoS Med. 2018, 15: e1002562.

Grando SA. 2014. Connections of nicotine to cancer. Nat Rev Cancer. 14: 419–429.

Kinnunen J, Ollila H, Minkkinen J, Lindfors P, Timberlake D, Rimpelä A. Nicotine matters in predicting subsequent smoking after e-cigarette experimentation– a longitudinal study among Finnish adolescents. Drug and Alcohol Dependence 2019; 201:182-187.

Voos N, Goniewicz ML, Eissenberg T. What is the nicotine delivery profile of electronic cigarettes? Expert Opin Drug Deliv. 2019, 16: 1193–1203.

Vähäkangas K, Ekblad M. Nikotiinin vaikutus sikiön kasvuun ja kehitykseen. SLL 2021 76: 2793 – 2799.

Vähäkangas K, Juusela M. Nikotiinituotteet tulee sisällyttää tupakkalakiin. SLL 45-46/2023 vsk 78.

Walley SC, Wilson KM, Winickoff JP, Groner A Public Health Crisis: Electronic Cigarettes, Vape, and JUUL. J Pediatrics. 2019, 143: e20182741.

Walley SC, Wilson KM, Winickoff JP, Groner A Public Health Crisis: Electronic Cigarettes, Vape, and JUUL. J Pediatrics. 2019, 143: e20182741.

WHO global report on trends in prevalence of tobacco use 2000-2025, third edition (2019).

2021_Tupakkalain muutos

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/572/2020

DAT Lääkärit tupakkaa vastaan verkosto – kommentit HE Tupakkalain uudistamiseksi 7.6.2021

Kohta MUUTA: DATin yleiset kommentit ja ehdotukset

Juusela Maria

DAT Lääkärit tupakkaa vastaan verkosto - Lääkärit tupakkaa ja nikotiinia vastaan (DAT) - asiantuntijaverkosto, työvaliokunta